

اثرات دروغ بر روابط زوجین

فاطمه عزیزی^۱

چکیده

یکی از گناهان کبیره دروغ است که اکنون بسیار رواج یافته و آثار و عواقبی مانند فروپاشی خانواده ها، تربیت نادرست فرزندان و... دارد. بنابراین وظیفه ی ما این است که این گناه را بشناسیم و از همه مهم تر در مورد آثار آن در خانواده تحقیق کنیم و بدان اگر در خانواده ای دروغ وجود داشته باشد نه تنها بر اخلاق و منش شخص تاثیر می گذارد بلکه ممکن است این صفت ناپسند به فرزندان نیز انتقال یابد، دروغ باعث می شود که اعتماد زوجین به یکدیگر کم شود و علاقه در زندگی از بین رود و ممکن است فرزندان به تبعیت از این رفتار پدر و مادر شروع به دروغ گفتن به آن ها کنند و باعث شود که بین والدین و فرزندان فاصله بیفتد و این باعث شود که فرزند از راه راست منحرف شود. ما باید در زندگی زناشویی دروغ را بشناسیم و اگر احساس کردیم در زندگی ما دروغ وجود دارد راه های کنترل و جلوگیری از آن را بشناسیم و این صفت ناپسند را از زندگی خود ریشه کن کنیم. دروغگویی با زندگی اسلامی و شیعی منافات دارد و موجب دور شدن از راه الهی و سنت پیامبر می شود پس اگر شیوه پیامبر را پیش گیریم می توانیم صداقت را سرلوحه زندگی خود قرار دهیم.

کلید واژه: اثرات، دروغ، روابط زوجین

^۱. طلبه پایه اول، سطح ۲، حوزه علمیه امام خمینی(ره)

دروغ از گناهان بزرگ است، مومن با فضیلت نباید هیچ وقت زبان خود را به دروغ عادت دهد. دروغ اعتبار آدمی را در نظر دیگران کم می کند و از او شخصیتی کاذب می سازد اما متأسفانه برخی انسان ها برای اینکه زودتر به خواسته های خود برسند به دروغ متوسل می شوند و در برخی اوقات آن ها دروغ را یک گناه نمی دانند بلکه آن را مایه زرنگی و راستگویی را بی سیاستی می دانند. آن ها از این نکته غافلند که دروغ با سرشت پاک انسان مخالف است و دروغ گویی ستیزه با خدای متعال است زیرا خداوند این جهان را بر اساس صداقت و دوستی بنا نهاده است و از کذب و دروغ بیزار است.

معنای گناه

گناه چیست؟ گناه یعنی سرپیچی از فرمان خدا. فرمان های خداوند گاهی فرمان انجام فعلی هستند و گاهی فرمان ترک یک فعل. گناهکار کسی است که از این دستورات سرپیچی کند یعنی افعالی را که به آن ها امر شده است ترک کند و افعالی را که از آن ها نهی شده انجام دهد و دروغ نیز یک گناه کبیره است و کسی که این گناه را انجام دهد آثار و عواقبی دارد که جزای آن را می بیند و کسی که در این قلمرو ممنوع گام میگذارد گناه کار است و مهم ترین نتیجه ای که از کار خود می گیرد محرومیت از کمال انسانی و قرب الهی است.

معنای لغوی دروغ

سخن ناراست، خلاف حقیقت، قول ناحق، کذب.

معنای اصطلاحی دروغ

دروغ از جهت لغوی به معنای سخن ناراست است اما در احادیث و روایات به نکاتی بسیار ظریف برخورد می کنیم که در این قسمت به چند نمونه اشاره می شود:

پیامبر می فرماید: برای دروغگویی آدمی همین بس که هر چه می شود بازگو کند.

کیفر دروغگویان چیست؟ دروغگویان با حرکت های نابخردانه خویش خود را در میان مردم بی اعتبار می سازند و در نتیجه مردم آنان را اشخاص بی اراده و بی ارزش می پندارند، بدیهی است که مردم برتعهد و گفتار آنان هیچ گونه ارزشی قائل نمی شوند.

داستانی در مورد دروغگو

کاسبی بود در بازار کاشان که به شاگرد خود می گفت اگر مشتری آمد و قیمت جنس را پرسید و من دروغ گفتم تو به صورت من تف بینداز تا من دست به چنین کاری نزعم قرار ما این باشد اگر این کار را کردی نصف مغازه هایم را به تو می دهم و اگر در برابر انحراف و عمل شیطانی من سکوت کنی اخراجت می کنم.^۲

^۲. خاطرات حجت السلام قرائتی، ج ۲، ص ۱۱

دروغ از دیدگاه روایات اسلامی و قرآن

دروغ گفتن یکی از محرمات و آفت های خطرناک زبان است و دروغ از گناهان کبیره می باشد دروغ در دنیا و آخرت انسان را از رحمت الهی محروم می کند و در میان مردم بی اعتبار می نماید و اعتماد عمومی را سلب و جامعه را به بیماری نفاق دچار می سازد و از آفت های زبان و خراب کننده ایمان است علت اصلی دروغ عقده حقارت و خودکم بینی انسان دروغگو است و این یکی از نکات روانی است که به عنوان روانشناسی اخلاقی در کلمات معصومین اشاره شد.

سرچشمه دروغ نیز گاهی به خاطر ترس از فقر پراکنده شدن مردم از دور او از دست دادن موقعیت و مقام و زمانی نیز به خاطر علاقه شدید به مال و جاه و مقام و... است که شخص از این وسیله نامشروع برای تأمین مقصود خود کمک می گیرد. خلاصه کلام آنکه بنای خلقت و طبیعت بر حقیقت و راستی استوار است که حق را باطل به هم آمیخته و آن را وارونه جلوه می دهد زیرا باطل محض را نمی شود به مردم ارائه داد که طبع حقیقت جوی مردم خود به خود آن را دفع می کنند.

مولا علی (ع) فرمودند: دروغگویی عیبی رسوا کنند است.^۳

و همچنین فرمودند: هیچ عاقلی دروغ نمی گوید و هیچ مؤمنی زنا نمی کند چون می داند که عاقبت دروغگویی رسوایی و بی اعتمادی و خواری است انسان با ایمان هم می داند که زنا عواقب وخیم و غیر قابل بخششی دارد.^۴

رسول خدا(ص) فرمودند: از بزرگترین گناهان زبان دروغگویی است.^۵

همچنین آن حضرت می فرماید: خداوند دروغ مصلحت آمیز را دوست ندارد و از دست فساد بیزار است.^۶

زشتی دروغ از دیدگاه اسلام

آیه ۱۰۵ سوره نحل: و چه دروغی از این بزرگتر که انسان به مردان حق اتهام ببندد و میان آن ها و انسان هایی که تشنه حقیقتند سد و مانعی ایجاد کنند.

آیه فوق از آیات تکان دهنده ای است که در زمینه زشتی دروغ سخن می گوید و دروغگویان را در سر حد کافران و منکران آیات الهی قرار می دهد اصولاً در تعلیمات اسلام به مسئله راستگویی و مبارزه با کذب و

^۳. بحار الانوار، ج ۶۶، ص ۳۱۳، حدیث ۷

^۴. همان، ج ۶۶، ص ۳۱۳، حدیث ۷

^۵. همان، ج ۲۱

^۶. نهج الفصاحه، ص ۲۶۸، حدیث ۱۲۸۰

دروغ فوق العاده اهمیت داده شده است تا جایی که در روایات اسلامی دروغ به عنوان کلید گناهان و راستگویی به عنوان برات بهشت شمرده شده است.

امام حسن عسکری(ع) می فرماید: تمام پلیدی ها در اتاقی قرار داده شده و کلید آن دروغ است.

خانواده

در فرهنگ علوم اجتماعی چنین تعریف می شود:

اصطلاح خانواده را می توان در معنای مجموع اسلاف، اخلاق و خویشان جانبی و والدین متعلق به یک دودمان و یا جمع زوجین و فرزندان آنان که اولین سلول و یا واحد حیات طبیعی اجتماعی است را تشکیل می دهد. دروغ می تواند این نهاد را از هم بپاشاند و باعث نفاق خانواده شود دروغ با خود بی اعتمادی، بی احترامی، بی محبتی می آورد و این ها باعث از هم پاشیدن بنیاد خانواده می شود.

عوارض دروغ گفتن همسران در زندگی

دروغ گویی تا چه میزان بر روابط زن و شوهر تاثیر می گذارد، زوجین که به هم دروغ می گویند چه آسیب هایی به زندگی شان وارد می کنند، چه انگیزه هایی برای دروغ دارند هیچ چیز بد تر از این نیست که نتوان به نزدیک ترین فرد زندگی یعنی همسر اطمینان کرد.

مسئله زندگی کردن با یک همسر دروغگو اصلاً خوشایند نیست. ممکن است شما بارها ی اول که دروغ می گوید چندان عکس العمل خاصی نشان ندهید اما بعد از مدتی کم کم نسبت به او بی اعتماد می شوید یا گاهی با او به تندی و با عصبانیت برخورد می کنید. بسیاری از زنان نمی توانند متوجه شوند چرا همسرشان به آن ها دروغ می گوید در حالی که آن ها با او با صداقت و درستی تمام رفتار می کنند و تمام زندگی شان را وقف او کرده اند. آن ها انتظار دارند که همسرشان فرد قابل اعتماد زندگی شان باشد. چند راه مختلف برای برخورد و رفتار کردن با همسری که راست نمی گوید وجود دارد اگر می خواهید او را اصلاح کنید قبل از اینکه زندگی تان را تلخ کنید این چند مورد را در نظر بگیرید، خانم های زیادی هستند که وقتی همسرشان مدام به آن ها دروغ می گوید احساس می کنند که دیگر در ذهنشان احترامی برای او قائل نیستند اگر شما هم جز همین افراد هستید می توانید قبل از اینکه تمام احترام خود را نسبت به او از دست بدهید با خود فکر کنید به راستی چرا بعضی از افراد دروغ می گویند تا بتوانید با واقع بینی بیشتری او را درک کنید، دروغ گفتن معمولاً در سنین کم در کودکی آغاز می شود حتی یک کودک ۲ساله نیز

میتواند به راحتی دروغ بگوید اما زمانی که کودک به اهمیت حرف ها و لغات پی می برد و می فهمد که بعضی حرف ها می تواند چه تاثیر خارق العاده ای داشته باشند به طور آگاهانه شروع به دروغ گفتن میکند. در همین حالت هاست که دروغ گفتن برای مردان تبدیل می شود به راهی برای حفظ شخصیت ایجاد آرامش و دوستی در خانواده. فرد می تواند اینگونه با خود فکر کند که من ترجیح می دهم درباره ی کارهایم دروغ بگویم تا آن که بخواهم کاری را که دوست دارم کنار بگذارم در همین حالت ها که زن می تواند شوهرش را تبدیل به فردی دروغگو کند. بنابراین بهترین راه برای اینکه شوهرشان دیگر دروغ نگوید این است که شرایط را در خانه فراهم کنیم که دیگر او مجبور به دروغ گفتن نشود اگر زن و شوهر بتوانند کمی یکدیگر را آزاد بگذارند و هرکدام به دیگری اجازه دهد آن طور زندگی کند که دوست دارد به مرور تبدیل به دو دوست می شوند و دیگر لزومی ندارد به یکدیگر دروغ بگویند بطور کلی باید گفت هر فردی احتیاج دارد تا فضایی برای نفس کشیدن داشته باشد وقتی این فضا فراهم شود دروغ گفتن متوقف میشود.

دلایل دروغ گفتن زن و مرد

دروغ گفتن همراهان و زوجین به هم بسیار دچار بی اعتمادی می شود شما می توانید با صداقت کاری نمایید که همسران به شما عشق ورزد. دروغ گفتن به هم باعث می شود رابطه زناشویی شما سرد شود و شما از اینکه به هم دروغ می گوید ناراحت شده و احساس تنهایی به شما دست زند اگر همسر شما به شما دروغ می گوید حتما دلیل خاصی دارد این دلیل را پیدا نمایید. بیشتر ما دروغ می گوئیم مثلا با اینکه می بینیم کفش های جدید دوستان قشنگ نیست می گوئیم بسیار عالی است. ما به طور طبیعی تمایل داریم رفتارهای افراد خانواده مان را تقلید کنیم اگر در محیطی بزرگ شده باشیم که دروغگویی امر پذیرفته شده و طبیعی است احتمال اینکه در بزرگسالی چنین رفتارهایی داشته باشیم زیاد است. اما تنها شما می توانید تصمیم بگیرید که آیا این دروغ گویی قابل قبول است یا نه، مخصوصا وقتی موضوع به همسران برمی گردد مثلا شاید مردی به همسرش بگوید سر ساعت خاصی خانه خواهد بود در صورتی که از نظر منطقی این امکان وجود ندارد که در این زمان به خانه برسد این مرد تنها مشکلش این است که بلد نیست زمان را به درستی تخمین بزند و گرنه واقعا قصد دارد به خانه بیاید و دروغی در کار نیست.

خیلی وقت ها برای اثبات اعتماد به نفس و خود باوری دروغ می گویند به نظر خودشان دروغ می تواند نظر طرف مقابل را به خود جلب کند. مثل اینکه پدر خانواده در جوانی خود لاف می زند که به باشگاه

بدنساز می رفته و بدن ورزیده ای داشته، همان طور که گفته شد برخی اوقات هم عامل دروغ جلوگیری از واکنش های عصبی و غیر منتظره همسر است هرچند بسیاری از موارد دروغ از یک امر بی اهمیت شروع می شود در نهایت به امری بحرانی و جدی تبدیل می شود که ریشه اعتماد و حسن نیت را بین همسران خشک می کند.

دروغ گفتن گاهی می تواند راه سرزنش و زخم زبان او را ببندد و از گناه بعضی همسران، دروغ گفتن زمینه ایجاد پنهان کاری است. گاهی هم دروغ می گویند چون می خواهند به یکدیگر ترحم کنند نوعی دوستی علاقه به فرزندان و همسر منجر می شود.

دروغ معلمی بین زوجین

گفتن دروغ مصلحتی در واقع یک نوع بازی است که به جای آن که مسئله و مشکل حل شود صورت مسئله پاک می شود و سبب می شود دروغ گفتن ادامه پیدا کند. برخی از زوج ها بر این باورند که گفتن دروغ مصلحتی از دعوا و تنش جلوگیری می کند اما باید بدانید گفتن حقیقت ممکن است باعث جنجال موقتی شود ولی در نهایت مشکل حل می شود.

دروغ مصلحتی تنها فرار از واقعیت است که زوج ها با عباراتی مانند "حوصله بحث کردن نداشتم"، "می - ترسم دعوا شود"، "اگر راستش را می گفتم ناراحت می شد" و... خودشان را مجاب می کنند که کار صحیحی انجام داده اند. دروغ یک عمل مذموم و ناشایست بود و ممکن است در زندگی مشترک باعث دلخوری طرفین شود اما سؤال اینجاست که آیا دروغ مصلحتی بین زوجین همیشه کار اشتباهی است یا خیر اعتماد جوهر زندگی زنشویی است و اگر دروغگویی باعث شود اعتماد زوج ها نسبت به یکدیگر سلب شود زندگی به کام آن ها تلخ شده و سردی عاطفی جای صمیمیت را خواهد گرفت.

دروغ مصلحتی بین همسران حس دردناکی است وقتی از همسری دروغ بشنوید که با صداقت و درستی با او رفتار و تمام زندگی تان را وقفش کرده اید این کاملاً طبیعی است در مقابل دروغ های همسران عکس العمل تند نشان دهید و عصبانی شوید اما بی شک می دانید با ناراحتی راه به جایی نخواهد برد و بهتر است به طور کاملاً اصولی با این مشکل برخورد کنید اما گاهی اوقات می توان به همسران دروغ هایی بگویید، که به آن ها دروغ مصلحتی می گویند.

سست شدن پایه های زندگی

حجت الاسلام و المسلمین دکتر علی جلائیان درباره نگاه دین به دروغ گویی همسران در زندگی مشترک

نیاز به ثبات دارد و پایه زندگی اعتماد به یکدیگر است وقتی در زندگی ایمان به معنای وسیع آن وجود نداشته باشد و دروغگویی به معنای خاص آن رواج پیدا کند اعتماد میان زن و شوهر از بین رفته و زندگی نمی تواند بر پایه مستحکم استوار بماند به این ترتیب همواره زن و مرد به یکدیگر و زندگیشان مشکوک هستند. زن در مقابل دروغگویی شوهر همیشه شک دارد که آیا زندگی آن گونه که باید به سوی کمال ترقی دارد یا خیر. در اینکه آیا طرف مقابل دارد به او خیانت می کند، آیا زندگی پایدار خواهد ماند، آیا ابزار محبتش واقعی است و... و در مقابل چنانچه مرد به زن اعتماد نداشته باشد همیشه نگران است وقتی خانه را به قصد کار ترک می کند آیا همسرش حافظ کیان خانواده است، آیا اسرار خانواده در خانه حفظ می شود، آیا امین در مدیریت داخلی منزل هست یا خیر؟ در مجموع این شک و تردیدها سبب کم و سست شدن پایه های محبت میان زوجین می شود.

وقتی دروغ گویی به عادت تبدیل می شود

باید توجه داشت که اگر دروغ به همسر تبدیل به عادت شود ترک آن بسیار دشوار است و بی شک تبعاتی خواهد داشت که اولین آن از بین رفتن حس اعتماد متقابل است متأسفانه همه چیز از عادت به دروغ های بسیار ساده آغاز و به تدریج تبدیل به گفتن راجح بین زوجین می شود و سبب طفره رفتن آن ها از گفتن آن چه در ذهن دارند و واقعی است می شود کم کم این طفره ها بین همسران شکافی می سازد که هر روز عمیق تر خواهد شد.

نتیجه گیری

پس ما به این نتیجه می رسیم که دروغ میان زوجین باعث از بین رفتن اعتماد، علاقه و... می شود. اگر میان زن و شوهری دروغ وجود داشته باشد زندگی آن ها سرد و بی روح می شود و دیگر به هم اعتماد ندارند، دیگر حرف های یکدیگر را باور نمی کنند و باعث به وجود آمدن شک و بدبینی میان آن ها می شود پس زن و شوهر در رابطه با یکدیگر باید صادق باشند و این خود منجر به اعتماد و علاقه و.. می شود و وقتی در زندگی صداقت وجود داشته باشد زندگی پر از نشاط و شادی می شود و در سایه این آرامش و اطمینان تا سال های دراز می توانند کنار هم زندگی کنند و ادامه دهنده ی راه انبیا و اولیا باشند و زندگی آن ها، زندگی باشد که موافق خواست خداوند و پیامبر و اولیا باشد.

منابع

۱. قرآن کریم

۲. محمد معین، (۱۳۸۲)، فرهنگ معین، ج ۲، تهران: زرین، نگارستان کتاب، ص ۱۲۰۹

۳. بابا زاده، علی اکبر، (۱۳۷۴)، آیین دوستی در اسلام، انتشارات بدر، ص ۲۰۳

۴. مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۸۵)، تفسیر نمونه، ج ۲، تهران: دارالکتب الاسلامیه (چاپ هفدهم)، ص ۶۰۱

۵. چراغی کوتیانی، اسماعیل، (۱۳۸۸)، خانواده اسلام و فمینیسم، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی (ره)، ص ۳۱

6.20 May 2018. www.hidictoro.ir

7.20 May 2018. www.samatak.com

8.20 May 2018. www.shahraraonline.com

9.19 May 2018. www.hamnak.com